

In memoriam

Under 1976 avled flera personer som stod Upplands fornminnesförenings rörelse mycket nära, nämligen konstnären Erik Hermansson, professorn em. och förre statsrådet Åke Holmbäck, f. d. folkskolläraren Gustaf Karlsson, professorn em. Sune Lindqvist, kontraktsprosten em. Gils Olsson Nordberg, målarmästaren Ernst Sarby och förre museiföreståndaren Sven Sjöborg. Upplands fornminnesförening bevarar dessa personer och deras verksamhet för föreningen och dess intressen i tacksammaste minne.

ERIK HERMANSSON

Erik Hermansson avled i november 1976. Han var född 1903 i Grangärde. Efter skolgång i Ludvika och avlagd teckningslärarexamen i Stockholm arbetade han framför allt som porträttör. Hans tecknade porträtt av kända personer i dagspressen och i tidskriften Obs! under 1940- och 50-talen är välbekanta. Kyrkorna och fornminnena i Enköpingsbygden tillhörde också tecknaren Erik Hermanssons käraste motiv. I början av 1920-talet flyttade Erik Hermansson till Bålsta samhälle i Yttergrans socken. Där fick han tidigt kontakt med Jan Fridegård, som väckte hans intresse för den nya hembygdens fornminnen. Efter en tid i Stockholm flyttade Erik Hermansson 1951 åter till Bålsta, där han med en aldrig ospard möda engagerade sig i hembygdsarbetet. 1961 startade han Håbo Hembygdsförening och blev dess första ordförande. Fridegårdsmuseet som öppnades 1975 var en av hans hjärteangelägenheter. Som riksantikvariens ombud i Håbo kommun i många år bevakade han kulturminnesvårdens intressen i t. ex. byggnadsplane- och vägdragningsssammanhang på ett aktningvärt sätt. 1972 tilldelades Erik Hermansson Upplands fornminnesförenings förtjänstmedalj.

ÅKE HOLMBÄCK

Åke Holmbäck var vid sin bortgång i mars 1976 nära 87 år gammal. Han var född i Ryssby i Kalmar län. 1914 knöts han som ung docent till juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, där han snart kom att förestå professuren i rättshistoria. 1926 utnämndes han till professor i speciell privaträtt och 1938 till professor i civilrätt. Under de fyra sista åren av sin långa lärargärning vid universitetet var Åke Holmbäck universitetets rektor. Vid sidan om forskning och undervisning engagerade sig Åke Holmbäck aktivt i politiken. Han var bl. a. statsråd i ministärerna Ekman och Hamrin i början av 1930-talet samt ombud vid FN:s generalförsamling under 1950-talet.

Åke Holmbäck ägnade sig i sitt omfattande vetenskapliga författarskap åt framför allt rättshistorien, där hans kanske främsta insats var utgivandet, tillsammans med Elias Wessén, av våra medeltida landskapslagar. Hans kommentarer till dessa lagar har fått en grundläggande betydelse för kännedomen om det medeltida svenska samhället. Kommentarer till Upplandslagen intar här en central ställning. För sina insatser inom rättshistorien, vilka varit och är ovärderliga för inte minst den kulturhistoriska forskningen om Uppland, utsågs Åke Holmbäck till hedersledamot i Upplands fornminnesförening.

GUSTAF KARLSSON

Gustaf Karlsson, som gick bort i februari 1976, var född i Väddö 1886. 1911 kom han som folkskollärare till Länna socken i Roslagen och här stannade han sedan livet ut. Efter pensioneringen 1944 började Gustaf Karlsson ett omfattande forskningsarbete rörande Lännabygdens historia. Detta resulterade bl. a. i fem maskinskrivna häften med uppgifter om livet och förvaltningen i Länna socken under 300 år. För denna betydelsefulla gärning i hembygdens tjänst belönades Gustaf Karlsson 1967 med Upplands fornminnesförenings förtjänstmedalj.

SUNE LINDQVIST

Sune Lindqvist var just fyllda 89 år när han gick bort i mars 1976. Han var född i Eskilstuna. 1916 blev han fil.dr i nordisk och jämförande fornkunskap vid Uppsala universitet. Efter 17 år som amanuens vid Vitterhetsakademien i Stockholm utnämndes han 1926 till professor i nordisk fornkunskap vid Uppsala universitet. Han avgick med pension 1952 men bedrev ännu lång tid efter pensioneringen en aktiv forskning. Sune Lindqvist tillhörde banbrytarna inom vår moderna svenska fornforskning och bidrog i hög grad till att göra nordisk fornkunskap till ett eget universitetsämne i Uppsala.

För Upplands fornminnesförening kom Sune Lindqvist att spela en mycket viktig och avgörande roll. Framför allt skall här erinras om hans betydande insatser vid uppbyggandet på 1930-talet av den fasta regionala kulturminnesvårdande institution med en landsantikvarie, som Upplands fornminnesförening är huvudman för. Han var initiativtagare till den 1934 bildade Kommittén för tillvaratagande av fornfynd i Uppsala, vars uppgift dels var att skaffa medel till kulturhistoriska undersökningar, dels var att finna en lösning till en framtida organisationsform för dessa undersökningar. Under många år var han ledamot av fornminnesföreningens styrelse, 1941–51 dess vice ordförande. 1947–51 tillhörde Sune Lindqvist den av Uppsala stadsfullmäktige tillsatta museikommittén med uppgift att utreda formerna för ett nytt stads- och landskapsmuseum i Uppsala. Sune Lindqvist var fornminnesföreningens hedersledamot.

GILS OLSSON NORDBERG

Gils Olsson Nordberg avled i januari 1976. Han var född i Stockholm 1902. Redan 1929 kom han som präst till Riala och 1937 utnämndes han till kyrkoherde där. Från 1962 till pensioneringen 1966 var han kyrkoherde i Länna och kontraktsprost i Sjuhundra kontrakt. Gils Olsson Nordberg hyste ett levande intresse för hembygdsrörelsen. Under en mycket lång följd av år var han ordförande i både Riala hembygdsförening och Roslagskulla hembygdsförening. Särskilt folkmusiken fångade Gils Olsson Nordbergs intresse, och när han som ung präst i Riala mötte den gamle spelmannen Olof Lundin fann han det naturligt att uppteckna Lundins repertoar. I Upplands fornminnesförenings tidskrift ingår en uppsats av Gils Olsson Nordberg om Lundin under rubriken "En Rialaspelman". Gils Olsson Nordberg publicerade också ett flertal andra uppsatser om Riala och Roslagskulla. För sin långa och betydelsefulla hembygdsvårdande insats i Riala och Roslagskulla tilldelades Gils Olsson Nordberg 1955 Upplands fornminnesförenings förtjänstmedalj.

ERNST SARBY

Ernst Sarby var 77 år när han gick bort i november 1976. Han var född i Danne-mora och liksom fadern kom han att ägna sig åt måleriyrket. 1914 började Ernst Sarby som lärling hos den kända målerifirman Bröderna Lindgren i Uppsala. Där blev han snart arbetsledare och hans stora skicklighet i förening med konstnärliga anlag togs därvid i anspråk för mer krävande arbetsuppgifter, såsom restaurering av uppländska slott och herrgårdar samt akademiska institutioner i Uppsala. Särskilt skall här framhållas den värdefulla insats som Ernst Sarby gjorde vid den mycket krävande restaureringen av Anatomiska teatern i Gustavianums kupol. I samband med iordningställandet av Upplandsmuseet 1959 engagerades Ernst Sarby. Han utförde därvid bl. a. konservering av ett flertal målade föremål i museets samlingar. Ernst Sarby erhöll Upplands fornminnesförenings förtjänstmedalj 1960.

SVEN SJÖBORG

Sven Sjöborg föddes i Enögla by i Vårfrukyrka socken. Redan som 3-åring flyttade han med sina föräldrar in till Enköpings stad, där han sedan stannade hela livet. Redan i unga år väcktes Sven Sjöborgs hembygdsintresse och mycket tidigt insåg han fotograferingens möjligheter att genom bild bevara försvinnande miljöer åt eftervärlden. Med kamerans hjälp satte han sålunda igång en systematisk dokumentation av de gamla gårdarna i Enköping och livet där. Det rika fotomaterial, i både svart-vitt och färg, som Sven Sjöborg efterlämnat utgör därför en oskattbar källa för kännedomen om ett Enköping som nu är helt borta. Sven Sjöborg kom också att göra andra betydelsefulla insatser i hembygds- och kulturminnesvårdens tjänst. Han var en flitig skribent i Enköpings-Posten. Där gav han del av sitt rika kunnande om Enköpings byggnader och invånare samt om Enköpingsbygdens kulturminnen. Som pensionär var han under många år en hängiven föreståndare för

Enköpings museum samt riksantikvariens ombud i Enköping. Han kände ett orubbligt ansvar i sitt ombudsmannaskap och uträttade här ett föredömligt arbete. Upplands fornminnesförenings tjänstemän vill särskilt minnas den gästfrihet och hjälpsamhet som Sven Sjöborg alltid visade vid de många förrätningarna i Enköping i samband med saneringarna där under 1950- och 60-talen. 1964 tilldelades Sven Sjöborg fornminnesföreningens förtjänstmedalj. Han avled i januari 1976.

Ola Ehn